

Populāra, iļustreita latgališu strōdnīku un zemdaru aviža

TAISNEIBA

Vyssavineibas Kompartijas CK un Sibīras Āpgo. K-tu izdavums.

REDAKCIJA un KANTORS:

gor. Ново-Сибирск,
Сибкрайком ВКП(б), редакц. газ. „Тайснейба“

Redaktora adress:
Мостовая ул., 12.

AVIŽAS MOKSA:

par 12 mēn. — 1 r. 50 k.
" 6 " — 85 "
" 3 " — 45 "
" 1 " — 15 "

uz ņržam'om: par godu 5 rub., aba 2¼ dol.

Цена на объявления: строка непарели 40 к.
"преди текста 80 к.

1927. g. Pirmajs goda gōjums Sibīri.

№ 5 (23).

Trešdīņ, 2. februārī.

Nokušā nomerī „Gaismas“ soks drukotis latgališu rakstinika-dramaturga P. Lipiņa jūku ludzeņa „Zolotoji“ deļ cimū teatrim un ari stōsti un dzejas — dailliteratura.

Kotram zynoms,

ka bez izgleiteibas — nav uzvaras. Tikviņ ar izgleiteibu m'as atvīglynosim sovu dzeivī!

Myusim jozavuica, pa pirmam, — skaitāt, pa utram — rakstāt, pa trešam — saprast, ku vuica myusu dzymtā voludā laikroksti:

„TAISNEIBA“ un „GAISMA“

Ar jus paleigu m'as padaršim gotu vysam slyktam un pa jus moceibai atvīglynosim sovu dzeivī.

Tandel kotram latgališam joskaita sovi drukoti vōrdi:

„TAISNEIBA“ un „GAISMA“

Nivīna latgališa, kas vuicos školā navar byut kas naizraksteitu sovu laikrokstu!

Kotram zemdaram, pilsātu dzelvotojam, fabriku-zavoda strōdnīkam, školotojam, školas bārnām, plaugušus školas mocekļam, komsoļkam, partijas bidram, sabīdryskam darbinīkam ir joizroksta, joskaita, joroksta

„TAISNEIBA“ un „GAISMA“

Par 1 r. 50 k. gods moksū sajimsit „TAISNEIBU“ un „GAISMU“

Caur kooperaciju — tīksim pi vig-lakas dzeiv'as

Daudzūs apgobolūs un apvydūs jau ir izdareitas kooperativu vald'u pōrlaseišonas. Bet tys nazeimōj, ka jau m'as varom tagad salykuši rukas uz kzyuteža sačat: „gon itu dorbu m'as vysā pabeidžam...“

Pōrveleišonu kampanijas isōkuma beja pi mums pastateits aizdavums; uz 20—25 procentim samozynot myusu kooperativu aparatu, tys zeimōj kab byut uz izteiktus procentu samozynots kooperativa štats dineitoju: prikaščiku, kantorsčiku un vysu cytu. Kai ņaiža tus, kas sarej myusu pajū!

Voi m'as itu dorbu asom veikušī? Na. V'aj daudzī taidu kooperativu, kurymūs šad vaci b'urokrati, nagudeigi cylvāki, daudzī taidu kooperativu, kur jus štats nimoz nav samozynots, bet satyukšs, tys zeimōj vīta 5 vajadzēigus kooperativā strōdnīku ir 10, aba v'aj vairok. Tys nav labil! Un vysam tam asom vaineigi m'as poši, kooperaciju bidril!

Kampanija par samozynošonu kooperācijas aparata ir joturpynoj! Tok lai samozynot kooperativu likus, navajadzēigus izdavumus (nakladnyje rashody), vajadzēigs lai byutu mozok apkolpotoju, kas sajem nu kooperativa vald'as luņa un lai vairok ražeigok strōdotu.

Kampanija par kooperativu izda-

vumu samozynošonu, par latokim tavaram ir joturpynoj vvsolp, koleidz myusu kooperativūs tavari (prečas) paliks daudzī latokas.

A lai itu vysu veikt, lai zynot, kas pi myusim ir dasnagts, kas maisa itu dasnagt; lai dut sovīm sābrim padumus, kai vajadzatu darāt lai vysu itu dasnagt, — vot par vysim itym vaicojumim ir joroksta sovōs avižōs.

I slyktumu i lobumu myusu kooperaciju dzeivī ir pylns maiss.

Lai slyktumu izbeigt, lai apkarot tryukūmus, a mož i blēdeibas, ir joroksta avīzī „Taisneiba“.

Lai pastostāt cytim dorba ļaudim kas pi myusu ir lobs dasnagts, kai vysu m'as izdarajam — ir joroksta „Taisneiba“.

Caur „Taisneibu“ m'as iraudzāsim i slyktos i labos pušas myusu kooperācijas darbeibas. „Taisneiba“ nurōd'as ceļu kai dorbotis uz prišķu lai nukōrtot kooperativu dorbu.

Tandel vysu gudeigus strōdnīku un zemdaru pīnōkums rakstāt „Taisneiba“ par kooperaciju, par jos lobom un slyktom pušom, kai rokstom par sovu personeigu dzeivi: pīmāram, par dzeršonu, par kuliganeišonu, par tymseibu un tai toļok un tam leidžeigim, vysim vaicojumim.

Uzmaneiba kooperācijas dorbam!

LĀTGOLĀ

Bazneickungi plēš trejs odas

„Viļakas draudža ir vīna nu lelokom un bogotokom Latgolas draudzom. Ta skaitōs pōri par 11.000 draudžas lūcekļu ar žam'as plateibu apm. 150.000 desetīņu.

Uz Viļakas draudžas bazneicas komiteta sprīduma pamata draudža moksoj 20 rubļu par ikkotru desetīņu žam'as un 20 rubļu nu ikkotra draudžas lūcekļa bazneicas lobā.

Tod nōk laulošonas, paglobošonas, kristeišonas, upeņas, bazneicas žam'a 42 des. lela un mōjas ar veikalim uz bazneicas žam'as. Bazneicas budžets snādzas pi milj. r.

Suma, kai radzams, prōva, kuras pīteik na tikai kōrteigai bazneicas un bazneickunga uztureišonai, bet ari v'aj atlik daži miljoni Reigas kurijai...

M'as naprotestējom pret myusu aplikšonu ar samārā lelym nūdukulim, bet m'as pretešējom pret tū kōrteibu kaida pastōv pi nūdukļu pīdzeišonas un kaidu styngri pīkūp draudžas prāvests bazn. Franckevičs.

Saimnīceibas budžeta gods ta skaitōs nu 1. marta t. i. vysī nūdukļi, teiksim, par takušu godu ir jōnumoksoj leidz 1 martam nōkušō goda.

Jo nūduklis termiņa nateik imokots, tod leidz 1/4 nōk sūda nau-da 5 procentu apmārā. P'ac šo termiņa nūteceišonas otkon sūda nau-da 5 proc. apmārā un t. t.

Bez tam teik pōrtraukti spove-deišona, bārnū krysteišona, laulošona un myruņu pavadeišona. Ir gadejumi, ka bārnī teik nukristeiti pi vītejo popa. Ir ari gadejumi, kad bārnī aug pavysam nakrysteiti. Par dažu goreigu vajadzēibu izpīl-deišonu teik jimts i nauda, i grauda.

Zalogā teik atstōti pat sivišu lokotī, moksots ar dēlim un t. t. Par vīnu gadejumu stōsta, ka vīna siviža atstōjuša zalogā lokotu un vadūt bārnū mōjōs tū sasaldejuša un bārnš mirs.

Ryugšona vinmār pīaug un drūši vin var teikt, ka jo goreigō vē-seiba Reigā nasp'ars atteiceigu sū-ļu, tod sakas byus bēdeigas.

„Jauno Straume“

Tai roksta Boltos Latgolas bur-žujisko aviža. Vajag dumot kaidas blēdeibas dora bazneickungi, kur ji stov poši pi valdeibas varas!

Lobok i laulotis i bārnus kry-țat Padum'ōs (sovetūs), nakai past padeju kapeiceni ļaužu moneitojim.

PAR NEDELI

Ūržam'ōs

Gaidoma fašistu uzvara

LATVIJĀ. Fašistu organizācijas ta vysu laiku vad kampaniju, ka Latvija atsarudut komunistu „sorkonōs brīsmōs“, kuri padeja laika asūt atdzeivynojuši sovu darbeibu. Tys vys teik dareits ar tu nuluku, lai pīrōd'at, ka fašistu darbeibas paceļšona ir vajadzēiga.

Jau Volmaras pilsatā beja pirmi izraudzejumi pačalt fašistu buntu. Par itu litu ir aresteiti vairoki fašisti.

Latvijas sōc.-demokratu (moziniku) valdeiba tumar nikaidus nuteiktus sulus nasper pret fašistim.

Latvijas fašistu laikroksts „Latvijas Sargs“ ar jezuita m'alī licy-na, ka naasut dze, nikaida pamata runom par fašistu sazaceļšonu.

Otkon aresti

PULIJAS valdeiba otkon arestejuša bez kaida imasla gondreiz vysu boltkrīvu frakciju Pulijas seimā. Pi aresteišonas daudzī cīši sasysti.

Grybut, nagrybut vajadzaja daudzus deputatus atlaist, jo nikai navaraja atrast jim vainas.

Respubliku Savineibā

Kas moksos školas naudu

Izduts jauns lykums par školas moceibas moksū. P'ac ito lykuma nu moceibas naudas teik atsvabynoti zemdari, kuri moksoj nūdukli leidz 15 rubļu, atsvabynotas ari sorkonarmišu saim'as.

Strōdnīki un kolpotoji teik atsvabysoti ti, kas pelnej da 100 rubļu mēnesī, kas aptur vairok par syntu, tim moksā samozynota. Tergotoju, kulaku, fabrikantu bārnim par moceibu byus jomoksoj cīš daudzī.

Siviža — izgudrotoja

Vissavin. aviohima sabraukuma siviža — inžiners Palmen rodeja sovu izgudrojumu — vīglū motoru deļ avietkom.

SPIGELS MYUSU KOLONIJU DZEIV'AS un DORBU

AUG APZINEIBA, AKTIVIZMS

Atbild'a Lauskam nu „Riksteņa“

Nr. 1 (19) avīzas „Taisneiba“ Lauskis sovā raksteņa staravodamīs sevi attaisnot pret mūnu raksteņu, īvītotu 13 nomerī zam nusaukuma „švaks saiminiks“ i taipat grybadams mani apvaiņot jis izkrosoja sovu dzeivi tai, ka vairok krosas jam napityka.

Jis vaiņoj mani, ka as naass spejigs saprast bedeigus zemdaru apstokļus un izasmejis bedeigim zemdarim.

Na, bidri Lausk! As naizasmeju bedeigim i labi saprutu taidu dzeivi, as pats asu taidis, kai i tu, bet as ar sovu raksteņu tevi drusku pamudynoju nu tymso miga i golvoju, ka tovs zyrgs vairok nastai gos pa sābrim barodamīs, bet stov'as sovas mojas stali. Guteņas tovas ari nasāls aiz pakša, kai sola da šam laikam, varbyut ari vuškeņas pavasarī nabyus plykom mugurom, kai da šam, par ku as nimoz namaloju. Vyss, tys, beja nu švaks barošonas. Del pošā tevi un Padum'u valdeibas nalabi, b. Lauski, pa jyusu strōdnika spā-

kim v'ast tai saimesteibu, kai v'ad'at da šam laikam.

Taidus vōrgus, kai Lausks roksta sova korespondenci, na jis vins tu ciņa, bet ciņam m'as vysī, taipat paleidzajam īnaidniku aizdzeit un izapesāt nu varmuceibom. Bet as varu sacat, ka ni pi vina saiminika nav taida besparada saimesteiba, kai pi Lauska i nivins myusu zemdars Sibirī nalaiž ap zīmas svātkim sovu lupeņu gonus kai jis. Un itys na nu bedneibas, bet nu sova natykluma. **As sovā raksteņā ari nīdruskas naizasmeju jo bedneibai, bet jo natyklumam,** a jis itu grybadams nuslapt nurakstāja par sevi pilneigu autobiografiju. Tik par ku nav aprakstejs to, kai socut nu 1914—1918 godā jis aizajam'a ar ols voreišonu (kandžu) un pōrdušonu, pļāša nu tymsim ļaudim pādejos kapeiceņas un krōja, globoja nazyn kam. Bet ka izgoja pōrmaiņas laiki (pērevorots), tai nadazagoja krōjuma izlītot. Varbyut ka v'al tagad guļ vaco sudobra kaidis aizsaineits. Riksteņš.

Par ku myusus sauc par kulakim

(Krivošeinas rajons, Tomskas apv.).

Gurjevskijā cimā dzeivoj div strōdeigi veceiši — vacajs Jakobs Pastors ar sivu—Tekli. Ji obeji nu agra reita da tymšai sytas, kai zivs vysu sovu dzeivi i tai poš pi vacuma. Na vinu rāizi Jakobs mugurs ikreit gultā i vakareņu nabaudejs.

Vinu vokoru vacajs Jakobs atnocs nu sapuļčas, nujems capuri un atsaseds uz suleņa murd:

— Par ku myusus sauc par kulakim? As vysu dzeivi asu sitis nu gaismas da gaismai, a vot tagad — kulaks!

— Ak jau, veceit, tav zverbuļa golveņa, ka nasapruti: par tu sauc, ka m'as lobok pōrtykuši, — atso-ka Tekļa.

— Nu, tod as ari dzeivošu, kai cyti, nu rukas mutī. Šudin paēds, a par reitdinu „divs godos“, — mat ar ruku Jakobs.

— Tod maņ i nuduklis byus

mozoks. A to natyklim un samagona voreitojim, mozs nuduklis, a mums lels.

— Na, veceit, tai navajag. Jo jau vysī m'as byusim tik naapzineigi, tod valsts izpuņas i nikod zemdari lobas dzeiv'as naņadžas. Lai sauc myusus naapzineigi par kulakim, bet tys nav tai, m'as tok cytu nakolpynom, pošī vin strōdojom, — nusoka Tekļa.

Vaci Pastori aūdzej lobas sugas (vaislas) vērsi, zyrgu, vuškas, cyukas, pi jim ir **sylti klāvi**, ji sej del lupim dobulu. Vazdami sovu saimesteibu daudzi kōrteigok, kai cyti, ji ir daudzi pōrtykušoki par cytim sābrim. Top'ac ari jus daudzi sauc par kulakim, bet nimoz napadumoj, ka vazdams kōrteigi sovu saimesteibu un nadzardams samagona kotrs var klyut na mozok pōrtics, kai vaci Pastori.

M.

V'al vins švaks saiminiks

(Ačinskas apvydā, Itata rajonā).

Poperečinskijā cimā dzeivoj saiminiks Ceksters. Pi jo div mōsas strōdneicas un brōls 12 godu i navar ji saturat pōrs zyrgu, diveju guvu un vinas vuškas.

Ap zīmas svātkim staigoj guvs pa teirumim un lauza sātmaļus,

āzdamas sābru (kaimiņu) sīnu. Moz to ka din staigoj lupi pa teirumu, bet v'al staigoj cauris naktis.

Kauns taidam saiminikam, kas sovu lupeņu nasatur syltūs klāvūs un nabaroj.

Nogla.

JAUNOS DZEIV'AS OSNI

Naudu žamī mat, bet del avīzas nav

(Taigas rajons, Tomskas apvyds).

Revolucija drupu pimīdža bazneickungus.

Leidz 1917 g., lai tu nabogs voi bogots, moksoj par lauleibom 3—5 r. Bet tagad, lai nu to izapesāt, ļauds aizit pi seļsoveta pīzarakstāt, tys izit lešok un gudrok.

A bazneickungi, lai kai navin izadzeivot naudeņī, dora vysu, lai tik pīvilkt jaunekļus pi lauleibom bazneicā. Taišni gotovi ir guvi ar vērsi salaulot, jo tik labi aizmoksos.

Engels.

Mīdzam'as da gaismas

(Figurkas sola, Ņažinas raj., Ačinskas apvyda).

Janvarī š. g. viteji aktivisti zemdari kai Logins A., Loc B. Miļčs G. sareikoja teatri par naudu. Ijimits tyka par teatri 9 r. 15 kap. Nu itos naudas tyka aizmoksots školā sorgam, izraksteits 2 ekzemplari avīžu un par palykušu nuperkts ir aizkors del teatra.

Dumojom izv'ast v'al teatri un par salaseitu naudu izrakstāt grōmotas, žurnaluš un avīzas del sorkono styureiša, kuru dumojom atšagt pi školā dreizā laika.

Radzatojs.

Tai jostrōdoj ari cytom siviņom

(Itata rajons, Ačinskas apv.).

Na vysai toli nu Poperečinskocīma ir vins nalels latgališu cīms — Pivovarovskajs, apmāram ap 20 saiminiku. Vysi dzeivoj bedeigi, gondreiz vysī naškoloti (nagramotni). Da šam laikam, dzeivodami taidā tymšā numalī (meža), nabeja redzejuši, kai stota spektakļus i nazynoja kas tys ir.

26 decembrī 26 godā Pivovarovsko jaunotņa, pošā ar sovīm spēkim pastaņāja spektakli, ludzeņu trejūs celiņūs, krīvu voludā, bez moksas. P'ac spektakļa beja vokors (večerka), doncoja i kaiņāja vysaidas spēļas. Ar taidu vokoru zemniki vysī cīši apmirynoti. Nazaverut uz to, ka beja lela gods svātđiņa, vysī beja sagojuši: jauni vaci, lely, mozi i siviņas. Vysi v'ar as ar lelu pīcu vaicodami, kod v'al byus taidis vokors.

Šu pulceni jaunotņas izmudynoja vina siviņa delegatka Vaišļa Anna, kura pījem korstu daleibu Poperečinskus delegatku dorba. Tagad jej

ar sovom pyuļom izmudynoja jaunotni un parod'aja pīmaru atlykušom siviņom i vysai jaunotņai.

Gryuts gon jaj beja itu vysu izdārat, cik vajadzāja laika pazaud'at, cik slyktu vōrdu dzerd'at nu siviņom. Bet Vaišļaņa, byudama pastoveiga uz sova, izpildeidama delegatku pinokumu un grybadama sņagt gaismu taidā tymšā kakteņā, napazav'ara ni uz ko, izdārajā sovu un parod'aja pīmaru vysom siviņom i jaunotņai.

Vysi ti, kuri jaj sm'ajas, tagad soka paļdis par jos dorbu.

Kab vairok taidu siviņu, kai Vaišļaņa, pavysam sovaidā apstokli byutu taidi latgališu cīni, kai Pivovarovskajs.

Nuvēļu b. Vaišļa i jos organizeitam pulceņam sasņagt lobas sek-m'as sovā dorbā.

Šk. Poperečinskos školā

J. Bryuvers.

JOVEIC BLEDEIBAS, KULIGANIZMS

Prekej August! Kuligaņat nalobi

(Krōslovka, Abakanas raj., Minusinskas apv.).

Kultur-izgleiteibas sekcijai gotovojutis uz spektakli seļsoveta izalauza Prekeļs Augusts, veirs ap 40 godim un sōka kuligaņat. Jauča

dorbu, klīdža un kotru sovu vōrdu pavad'aja ar „trejsetažu matu“. Seļsoveta pylvārotajs prašaja jo izit — nazaklausa. Barzs.

Lai paotrynot koloniju kulturas atteisteibu, jodu rokstyski vordi, kuri pamoceitu, kai jovad saimesteiba, kab pačajt sovu labklojeibu, kuri stosteitu, kai organizat padum'u valdeibas īstōd'as solōs, rajonūs un t. t. un kai pavad'at prōteigi, bez dzeršonas, kaušonos, sovu svobodu nu ikdinas dorba laiku.

JOIZNYCYNOJ SAMAGONS

Samagona baklaška seļsovetā navajadzeiga

(Tomskas apv., Krivošeinas rajons, Maličevkas cims).

Myusu seļsoveta sekretars un sorkono kakteņa pōrzynotojs ceški miļoj idžart.

Na reši var radžat ju jojut uz sovas leikas ķaveiņas, ka nuzatuŗat navar.

Naŗaņ atpakaļ ju maličevkiši radžaja jojut ar nukōrtu golvu, a pi sonim samagona baklaška, kura

valk pavysam uz vinu pusi.

Beja pavysam bez samaņas. Da-jojs gondreiŗ pi poŗas satas vaicoj preti gojeja.

— Kur ceļš uz Maličevku?

Itaida seļsoveta sekretara myusim navajag, nu jo nikajds lobs strōdniks navar byut.

Napaciteigajs.

Naudu samagonā izlaista

(Itata rajons, Ačinskas apv.)

Bukmuižas zemdari gaužas, ka naasut naudas ar ku avizi izrakšat.

Itys nava patiseiba. Bukmuižiši kotru sastdiņ vad uz Itatu dēļus un molku. Par sajmītu naudu nu-

pērk pa pudam myltu, pa gobolam gaļas, bet par atlykuŗu pajem pa butelai „gossprita“, voi samagona un brauc uz sātu capuŗas kuldami.

Vot, kur palik naudeņal!

K. Jaunaŗans.

Del dzerŗonas ir, a del pīmu nav

(Bolotņas rajons, Tomskas apv.)

Mozos-Lukinas cīmā Punduru Martai gods tam atpakaļ numyra veirs, vacajs garadavojs cara laikūs.

Grybadama, kab jos veirs tyktu „raŗa“, salaŗaja lelu diva lyugŗonu. Del ito pīdaŗaja ols un pīdzyna samagona. Kab lobok dīva lyugŗu, lauds baroŗa un dzird'aja trejs di- nas un trejs nakts...

Nu lelas „dīva lyugŗonas“ lauds, kai garkyuŗi, voŗojos kas uz ŗliksņa, kas aiz ŗliksņa.

Par tim produktim, kurus jej iz- pustāja, vaŗaja apŗarpt vysu saimi un vinu nalelu m'aitīni palaist uz ŗkolu, kura cīŗi gryb vūiŗatis, bet jej ŗad sātā bosom kojom, nava pīmu ko apaut un pusverŗa uz ŗkolu pōrskrīt.

Ka jau poŗa tymsa byudama, Punduru Marta, kot bārnus par tymsim napamatuŗa,

Skoborga.

NUST AR TYMŅEIBU

Durakus joj

(Bolotņos rajonā, Severnos seļsoveta, Tomskas apv.)

ŗa dzeivoj divi ķaravniki Drozds un Maksimovičs. Drozds latgalits, Maksimovičs krīvs. Drozds zyna dyŗan „lobas zoŗas“ nu slimeibu: pīspļauņ krejumā un dud slymam. Tikviņ ka brauksi da Drozda, to vajag i sovu krejumu v'ast.

A Maksimovičs aŗi „lobas zoŗas“ zyna. Tys spļauņ yudinī.

Sait obeji kaidā dzerŗonā un soc streid'atis. Vins soka:

— As lobok paleidzu.

Utrs soka:

— Na, as lobok paleidzu.

A to dait zemnikim braukt i da vina un da utra, un v'ast gaļas gobolu un vylņas sauvi. A cyts muļkoks zemdars atvad vysu vucynu.

A taisneiba ir, ka ni vins, ni utrs slymījam napaleidz, a tik paleidz sovai kuldai un aptymsoj dorŗa ļauteņus.

Iteicu tiŗat moceitim doktorim!

Skoborga.

JOPALIK GUDROKIM

Kaunis sovas voludas

(Bukmuižas cims, Itata rajona, Ačinskas apwyda).

ŗa daŗi latgaliŗi tur par pazamy- noŗonu sovā saimī runot pa latga- lyski. Del pīmaŗa pajimt kot Ko- leta stanislavu un Griŗanu Jōni. Ji aŗ sovom sivom eisti latgaliŗi, bet sovas bārnus sātā vuica runot tik pa krīvyski.

Labi un vajadzeigs ir zynot sve- ŗas voludas, bet navajag aŗi so- vas zam kojom meit. Odota.

Nu redakcijas: Kas atsanas uz zemdari Koleta St., tod nazyn, voi jis jau tai kaunis sovas voludas, jo awizi „Taisneiba“ jis tūmār izroksta.

Da rewolucijai jau latgaliŗi beja ŗai nusta- teiti, ka ji ir kaida zamoka par cytom ļautom ciltis un todej kotrs cenŗas nusaukt se- wi par puli, latwiti voi bolŗkriwu. Top'ac naw aŗi breinums, ka daŗi ŗal da ŗai dīnai kaunis sovas voludas.

Bet sovas voludas kaupatis ir nagudra dareiŗona.

RYUP'ASIM'AS PAR SOVU LUPU VESELEIBU

(Padūmi ļupu zoŗoŗonā)

Kaidas ir iŗkejōs slimeibas

Pōrzaeŗona. Vysvairok pōrzadzer teļi. Muļķa saimīneica pīcoŗas ka teļs daudzi dzer un dud jam cik jis gryb. Dūd talānam samoz- gas un ŗaidu taudu burdu. Vys- pyrms kotrai saimīneicai vajag prast jaunus ļupeņus kūpt. Bet kad godos nalaim'a, vajag pazasteigt ar zoleiŗonu. Zornas jōizteirej aŗ klistiri, jōdud vemomajs aŗkmins (aŗ sveŗu vōrdū ju sauc: tartarus stibiatus) mozokim — 1,0 grams, lelokim — 2,0 gr.

Jo talānam vadars cīts, tod jōļķ uz vādara kompress nu mīŗu tum'as. Daŗas dīnas dut tikvin 1/4—1/2 ba- reibas, cik vasalam. Nadut niko ryugŗuŗa.

Iastgrybas nav. Ir daŗaidi īmasli itai slimeibai: boruķļas pōŗmaiņa, gryutas radeibas, pōŗzapyuleiŗona, nagorda boruķļa, vina un tej paŗa bareiba bez pōŗmaiņas cīŗi ilgu laiku. Pyrmījs paleigs ir boruķļas pōŗmaiņa. Pī zoŗas jopilik sōļs, kūpa aŗ ļūpbareibas kaļķi, peleju- mim (polyn), kadiķa, (paegļu), ŗgom, dilleņ (ukropu) un kimeņom (tmi- nu). Pī dzaramō yudiņa kotru di- nu jōdud: uz 1 spaņa yudins 1 lizeika sōļsskōb'as.

Jo ļupam nazagryb iast tod jis aŗ atgramoj nakōrteigi. Itymā ga- dejumā guv'ai iŗķā jōdud glauber- sōļs 1—2 mōrceņas sadaleitas tre- jōs daļōs, p'ac ik trejom stund'om. Sōni un vādars joglauda (jomasej) 10 minotās nu vitas un p'ačok par 15 minūtōm otkon jōsōk nu jaunā.

Vemŗona nuteik vysvairok tod, kod ļups ir nalobu boruķli apeds. Guvs, un vyspōreigi rogu ļūpi, vem reŗi, cyukas cēŗi. Pī vem- ŗonas ļūpam vajag dut sodu solta yudinī īmaiseitu. Jo vemŗona at- sakōrtoj ceŗi pī gūvim, vajag gri- stis pī veterinarā p'ac paleidzeibas.

Cīts vadars. Jo ļūpim dud dau- dzi sausas, gryuŗi sagramojomas boruķļas (cītus cysas, dōbulu aŗ leļym kaulym, palovas, osu peisa (pūra) zōli, okūtus, smiķŗainus, na- teirus gryudus), tod vādars pī jim cīts (zornōs aizaspriŗ boruķļa). Jo saimīneica radz, ka guvs vairs na- gramoj, naād, myud, stov sazabū- zuŗa, ju vajag tyulen zoŗot. Vajag dut dzart 1 buteli elejas (masla), lynu, voi saujas puŗu (pōdsolneč- nō), ŗŗi 2—3 buteļas lynsāķlu nu- vōrejumā aŗ 1 mōrc. glaubersōļs. Vādars jospaida, joglauda (jotaisa masaŗs). Jo laika ļūpa nazaloj, jis dreiŗi vin var nuzabeigt.

Purna un nogu sōŗga (slimeiba). Caluns itaj lygai nava leidz ŗam zynoms. Slimeiba matas muŗas iŗķas pusi uz gļūtu odepom un nogu storpā. Slymoj aŗ itu sli-

meibu atgramotoju ļupi: guvs, ko- zas, vuŗkas. Slymoj aŗi cyukas, bet jom lyga matas tikvin nogu storpā. Kod itej sōŗga pazaroda, pa pyrmam, ļupim vajag dut vigļu boruķli: meikstu zoli, sanolas—vo- sorā; zimā (sōŗga zimu reŗi paza- rōda) jōdud sauteits (korŗā yudinī izmārcats), lobs pļovas sīns, smol- ki sagristas sakņas (batviņas, bur- koni). Jo vina guvs saslymst, va- jag aplaist aŗ itu slimeibu vysas, jos vysleidz saslims, lai lobok sly- moj ŗaiŗi. Vajag pajimt nu slymōs guvs purna krapačus un aptreit ap vasalōs guvs purnī. Guvi apkry- tuŗai aŗ itu lygu, muŗi un nogu storpōs tulzņas, nu kurom tak drupu dzaltons ŗķeistums. Nu mu- ŗas tak bolts, staŗpeigas gļutas.

Slymī ŗeivoti jotur sausa klāvā. Muŗa jōskoloj aŗ oluna kauseju- mu, nogu storpas jōsmērej aŗ dekti (dagotu). Iŗķā jōdud dzart glau- bersōļs aŗ lynsāķlu tumi.

Leidz ku sōŗga ir sātā, tyulen vajag par tu ziņot ļupa doktoram. Nadreikst it uz sabrim, nadreikst v'ast pīnu pōrdūŗonai ni uz koope- raciju: itej lyga ir lipeiga (zaraz- nō). Ļupu doktora pavēļas dyŗan styngri jōpylda.

Cyuku mērs. Itej slimeiba kreit tikvin uz cyukom. Jej sōkas aŗ tu, ka cyuka palķ korŗa, naād, slēpas mygā. Izmatumi palķ zoŗ- goņ-dzaltoni un smird, vādars it cauri. Uz kryuteŗa un vādara uzamat plankumi (p'atna). Cyuka kōŗej, slymoj 2—3 diņas, ŗaiŗom pat 8—10. Ju var zoŗot tikvin aŗ aizsorga poti (privivku). Poteiba nikō namoksoj. Vajag tikvin gri- stis pī rajona ļupu doktora.

Tuberkulozs (dyluns). Aŗ dyluni vysvairok slymoj guvs. Slimeiba apjem plauŗkas, jos pamoŗam iz- nykst. Oreigi dyluni var radžat tikvin p'ac to, ka ļups vinumār kōŗej, moŗ ad un palķ slykts. Vyslobok dyluni var nuteikt aŗ po- ŗas (privivkas) paleidzeibu, kuru sauc par tuberkulinu. Zoŗot satas ļupu dyluni navar. Pret dyluni ļupu sorgoj: sausi, sylti, gaiŗi klā- vi, lobs yudins un loba boruķļa.

Anglijas doktori beidzamūs go- dūs ir pīrodejuŗi, ka nu dyluņa slymom gūvim caur pīnu dyluns teik pōrnasts uz ļaudim. Todeļ pīns ir lobok jodzer savōreits.

Aŗ dyluni Krīvijā slymoj vysvai- rok oŗzam'u sugu ļūpi: simentali- ŗas, angeliņas, golandiņas u. c. Vi- teji ļūpi slymoj mozok.

Myusu ļūpkūpejim vajadzatu so- vim ļūpim poŗat (privit) tuberku- linu, lai pōrzalicynot, voi ļūpi va- salī, voi na.

SMĪKLS un PARUNAS

Mozs pūrprotums

Jons Kokens gōja uz sātu pīdzers, kai ūds. Pakryta uz lelceļa un guļ bez samaņas.

Garum it blēds (žuliks) un nuvalk Kokenam zōbokus.

Par breidi brauc Kokena sābrs nu pilsātas un iraudzejs ju gulut uz ceļa klīdz:

— Joni, pīv'alc kojas, cytaizi sabraukšu!

Kokens pazaver uz sovom kōjom, radz ka jos bosas i soka:

— Brauc vasals, sabreit, itos nav munas kojas. Munas beja zōbokus, a itos bosas.

„Pilsons Svatajs“.

Labi saprūt

Kaidā cīmā pi kooperatīva nuzadynynoj kultur-izgleiteibas pul-

cens. Šō pulciņa organizeitojs pīaicynoj vinu zemniku un soka:

— Onton, pizaroksti tu ar pi to „kulturno-prosvetiteļno kružka“.

Ontons padumojs druši atbild:

— As zynu itu kružoku, as pats ju kružaju...

Klīdzit, kas mōk pa krivyskam

Kaidz zemniks — latgalits atbraucs nu Latvijas uz Sibiri pi pistotņas Krivošeinas izkōp nu parahoda un staigoj pa krastmalī, a ka parahods sōk it prujom, tod vin īgodoj, ka jam zoboki palyka parahodā. Tōd skrin pa krastmalī rukas plateidams un cytus latgalīšus sauc:

— Klīdzit, kas pa krivyskam mōk, muni kadaki aizbrauc!

Cercins.

VYSAIDAS PAMOCEIBAS

Saimineicom

Drab'ū veleišona (mozgošona) ir dizgon gryuts dorbs un aizjem daudzī laika. Todeļ saimineicom iteicams mozgot tai: pa prišku nateiros drab'as īmerkt nu vokora soltā yudinī, lai pamērkt da reita. Tod nūgrist liku yudinī un druseit pab'arst ciši nateiros vītas.

P'ac tam salīkt kotlā, aplīt ar yudinī, kurymā uz kōtra spaņa ir pīlīts 2 lizeikas gāza (karasina) un caturta daļa mōrceņas zīp'ū. Itaidā yudinī jōvōrej drab'as 2 stund'as. Tod jōpōrlīk utrā kotlā ar teiru yudinī un jōvōrej ap 1 stundi. P'ac tam tik jōizskoloj teirā yudinī. Tai mozgotas drab'as ir v'aj boltokas, kai beržūt un jos mozok pleist un mozgošona naaizjem daudzī laika: cikom kotls vōrej, saimīneica var darāt cytu dorbu.

Mozgojūt drab'as kai parosti jō nav zīp'ū var litot buļvas (kartupeļus). Jos tik jōizvōrej tik meikstas, ka rukā saškeist. Drab'as ar buļvom jōsatryn taipat kai ar zīp'om un jōvōrej teirā yudinī.

Lai nasprogotu rukom oda

vokora guļat ejūt rukas jomozoj (josasmerej) ar glicerīnu un arnikas tinkturu uz pušom. Tod rukom ari naizakūzš tai malnumi, jos vaņas boltas numozgot.

Pleisumu vylnas drabī

dažraiz gryuši aizlōp'at. Kaidā vōciņa (jos dyžan lobas saimīneicas) dūd padumu pleisuma īškas pusī piklejoj angļu plaksteri (angliskij plastyr) un tu ar drupu syltu yudinī nādaudz samerčat un ar korstu dzelzi pīsprist. Tai aizlōpeits pleisums gondrež nimoz na radzams.

Kai izdzeit nu drab'om nateirus traipus

Dorvas traipi (plankumi) izīt jō jus pa pyrmam apsmērej ar svīkstu un p'ac tam mozgoj ar korstu yudinī un zīp'om; tauku un krōsu traipus var izdzeit ar terpentīnu (skipīdaru). Tāuku traipi nu vylnas drab'om izīt, ka tus berž un buļvu myltim (krakmalu).

GROMOTU PLĀUKTS

„Lenins un zemneiba“ V. Zeimāls. Izduta 1925 g. Moskova, Centrīzdata izdevneiceiba.

Itej grōmoteņa ir vineigo latgalīšu voludā, kura zemnikim eiši un dizgon saprutami pastōsta, ku Lenins runoja par myusu valsts parādīm, kai jis staņaja šav priška ceļu, pa kuru myusim jōit, lai saņaggt lobu dzeivi.

Gromoteņai ir ari daži tryukumi: varbyūt saraksteitojs kai varams eišok ir grybejs vysu izsačat un tōdeļ dažas vītas ir palykušas naskaidras. Pim., vaicojums par tu, kōdeļ strōdniceibai pīdar pyrnō luma revolūcija — iznōk pa grōmateņai, ka tikvin tōdeļ, ka strōdniki vairok organizeiti. Nav pa-

skaidroti ekonomyski īmasli, kōp'ac strōdniki škirai revolūcija pīkreit pyrmō luma.

Taipat nudaļā par kooperaciju garum ejūt ir pīmynats par ražōšonas (lāuksaimesteibas) kooperaciju, kura ir pa golvonam tys „lelcelš“, kas vad zemdarus uz socializmu, bet tu vajadzaja drusku skaidrok izstōstāt.

Bet tumar itej grōmoteņa ir vina nu popuļarokom, leidz šam izdutom grōmoteņom, un radzams, ka autors dizgon labi saprut b. Lenina moceibu.

M'as iteicom kotram zemdaram ju nuperkt. Jej moksoj 20 kap. Nauda jōsyuta: Moskva, Nīkolskaja 10. Centrīzdat, Latsektor.

POČTA SKREINEIŅA

Alspuram I. A. Leningradā. Syutom jums avizi pa adresam: Мытнинская набережная, № 5/2, кв. 31, комн. 4. Bet Nr. 1 (19) atgoja atpakaļ. Paziņojit, kur jūsu pašlaik atsarunot.

Saujukim A. un J. — Gaidom jūsu rokstu.

A. Vucanam un J. Soldam. — Jūsu lūdzu apturajam. Jos dūma ciši loba, bet deļ uzvesšonas ciši moz darbeibas (dramatizma), taidā veidā jej deļ skateitojim byus pavysam garlaiceiga. Jo jūsim nabyus nikas preti, tod pōrsyuteisim deļ redigeišonas latgalīšu vacam lugu raksteitojam un režiisoram P. Lipīnam. Gaidom mudri atbildi.

Zagorskam. Školotojam. — Gaidom korespondenciju par šolas dzeivi un t. t.

Zeimajam, Daškevič, Zarkevič, Rampa nam, Kovalenčuk. — Gaidom jūsu rokstu.

P. Lipīnam, Smolenskā. Lūdzu „Zolotoji“ sajam'am, soksīm drukot.

„Taisneiba lidoj“ — autoram Leningradā. Paziņojom, ka jej lidoja, lidoj un ari uz prišku lidos.

I vot par ku: Telegrafa zīņas nedeļas avīza navar vyspōreigi dūt vysjaunokos. Jos vysleidz nedeļas avīžu skateitoji izzynoj dreizok nu cytim olutim (radio, dinas avīzom).

Bet myusu skateitojim — zemdarim, kas atsarun Tolejus Austrumūs, Sibīrijas taigā, Boltkrivijā nabyus pateikami sajmī avizi, kura ir izlaista 3 ned. atpakaļ.

Iteicom jūsim pazainterešat 1) par cik dinas agrok izīt cytas nedeļas avīzas („Batraks“ un „Krestjanskaja gazeta“, un t. t.); 2) Paskaitīt kōt kuru kōtru avizi, grīžūt veireibu uz korekturas klaidom, jus ir na mōzums. „Taisneiba“ tys ir vysvairok pīdudams, jo ņa strodoj tik vīns cylvāks — redaktors un salik cyttautiši burtiņi.

Bet vyspōreigi — izsokom lelu paļdis par aizrōdejumim, tys ir taiši tys, ku m'as nu skateitojim gaidom.

Gaidom korespondenciju, sabidryskus rokstu un t. t.

Leningrada „Taisneibas“ ortograjijas pretinīk. — Jūsu rezolūciju naivitojom pa nokuštm īmaslim:

1) „Taisneibā“ jau ciši daudzī tyka pīrōdeits, ka jos raksteiba un voluda ir vairokuma latgalīšu dorba ļaužu, kura pamatojas uz latgalīšu voludas pētejumim (izdybyncjumim).

2) Jūs sovus apgolvojumus ni ar kaidim zynotniskim pīrodejumim napastyprynojoj.

3) Nav taisneiba, ka myusu avīzas tagadejo raksteiba rōda pasivizmu storp masam. „Taisneibas“ raksteišonā pastōveigi jem daleibu ap 100 personu nu kurim 80 proc. zemdaru. Sokut nu avīzas izišonas ir apturats vairok, kai 400 korespondenciju. Pasīva ir tikai moza daleņa inteligencijas, kura rauga sevi nūstod'at par Leningrada masu dūmu īsteiceju, bet poša na dyžan cik labi zyna sovas masas. Leningradā vajag byūt ap 7 tyukstušas latgalīšu, kai ir apraksteits Fr. Kempa grōmoteņi „Latgalīši“ 80. l. p. 8 rind. nu versa, bet jūsim ir zynomi tik ap 100—200 cylvāki.

4) „Taisneiba“ pazyņoj, ka jos raksteibai pīkreit un roksta daudzī vacokus latgalīšu politisabidrysku darbiniku.

5) „Taisneibai“ nav zynoms, kaidu ortograjiju jūs rekomendējoj, jo kai izrodīs, myusu Leningrada pretinīki, voludas zīni nav vīnus prōtus ari ar moskovišim.

Atbildeigajis redaktors Jōns SILINIKS.

Ответственный редактор Я. СИЛИНИК

KOTRAM

sabidryskam darbinīkam konča ir vajadzēigs skaitāt nupitnu vodušu laikrokstu, kotram latgalīšam vajag zynot kompartijas nurodejumus, žynot vysu, kas doros Boltā Latvijā un t. t.

Taidz laikroksts, kas vysu itu snādz latvišu voludā ir

„KRIEVIJAS CĪŅA“

Kotram latgalīšam, kas mōk skaitāt latvišu raksteibu, jōizroksta „Krievijas Cīņa“.

AVĪZAS MOKSA:

Par 1 mēnesi — 50 k.

Par 6 mēneš 2 r. 60 k.

„ 3 „ 1 r. 40 „

„ 1 godu 4 r. 75 k.

Adress: Москва, Никольская № 10, конт. „Кривияс Циня.“

Amerikas Strōdniku (komunistu) Partijas Latfrakciju Agitprop. B'uroja

isdawums

AMERIKAS CĪŅA

iznok kotru utortdinu.

Aboneišonas moksa Pad. Kreewijā:

Par vīnu gadu — 3 r. 50 k.

„ pusgadu — 2 „ „

Aboneišonas moksa nusyutama us adresu:

„AMERIKAS CĪŅA“, 1113 Washington Boulevard, Chicago, Ill, U. S. America.

Pazaraksteišonus var īsdat arī saur „Taisneibu“ un „Sibīrijas Cīņā“: В контору газ. „Тайснейб“ и „Сибиряк Циня“, Новосибирск, Сибкрайком ВКП(б).

Latwju araju laikraksts

ATWEESCHU SEMNEEK

isnāhk leelā formatā reisi nedeļā un maksā ar peesuhitichanu:

Par 1 mehnesi — 15 kap.
„ 3 „ — 40 „
„ 6 „ — 75 „
„ 12 „ — 140 „

Latwju araj! Parakstees us sawu laikrakstu! Isplati un eeteiz saweem pasiņam „Latweeschu Semneeku“.

Wisi pasuhtijumi adresejami: Москва, Моховая 26, книжн. маг. „Прометей“ газ. „ЛАТВЕШУ ЗЕМНЕК“